

Quan điểm của Chủ tịch Hồ Chí Minh về vị trí, vai trò của giáo dục đào tạo

Sinh thời, Chủ tịch Hồ Chí Minh luôn đặt giáo dục, đào tạo ở vị trí trung tâm của sự nghiệp cách mạng, coi giáo dục, đào tạo là chìa khóa để nâng cao dân trí, bồi dưỡng nhân lực và đào tạo nhân tài. Những quan điểm của Người về giáo dục đào tạo vẫn còn nguyên giá trị trong giai đoạn hiện nay.

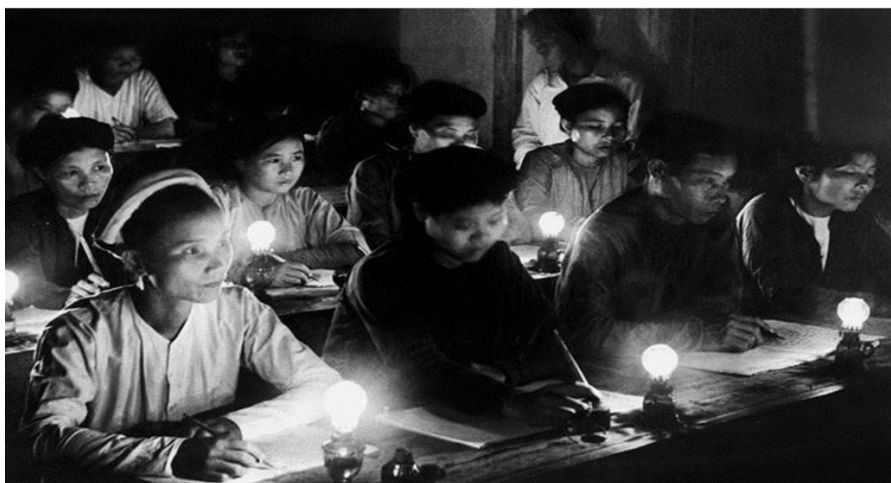
Lễ khai giảng tại Đại học Quốc gia Hà Nội, ngày 15/11/1945 tại 19 Lê Thánh Tông, Hà Nội.

(Nguồn: Đại học Quốc gia Hà Nội)

Giáo dục, đào tạo là một chiến lược cơ bản, lâu dài của cách mạng, một quốc sách hàng đầu

Đây là quan điểm mang tính hệ thống, nhất quán của Chủ tịch Hồ Chí Minh, là sự kết tinh từ truyền thống dân tộc, tư tưởng của nhân loại và lý luận của chủ nghĩa Mác - Lênin về giáo dục, qua tư duy sâu sắc và hành động đúng đắn của Người

Giáo dục, đào tạo là một trong những nhân tố tạo nên sức mạnh quốc gia. Những ngày đầu sau Cách mạng Tháng Tám năm 1945, chính quyền non trẻ phải đối mặt với muôn vàn khó khăn, thử thách. Những tàn dư của chế độ phong kiến và chính sách ngu dân của thực dân Pháp đã khiến hơn 90% dân số nước ta mù chữ. Trước tình thế đó, dưới sự lãnh đạo của Chủ tịch Hồ Chí Minh, 6 nhiệm vụ cấp bách đã được đề ra cho Hội đồng Chính phủ lâm thời, trong đó đặc biệt nhấn mạnh nhiệm vụ diệt giặc đói.

Lớp bình dân học vụ trong những ngày đầu đất nước giành độc lập.

(Nguồn: [TTXVN](#))

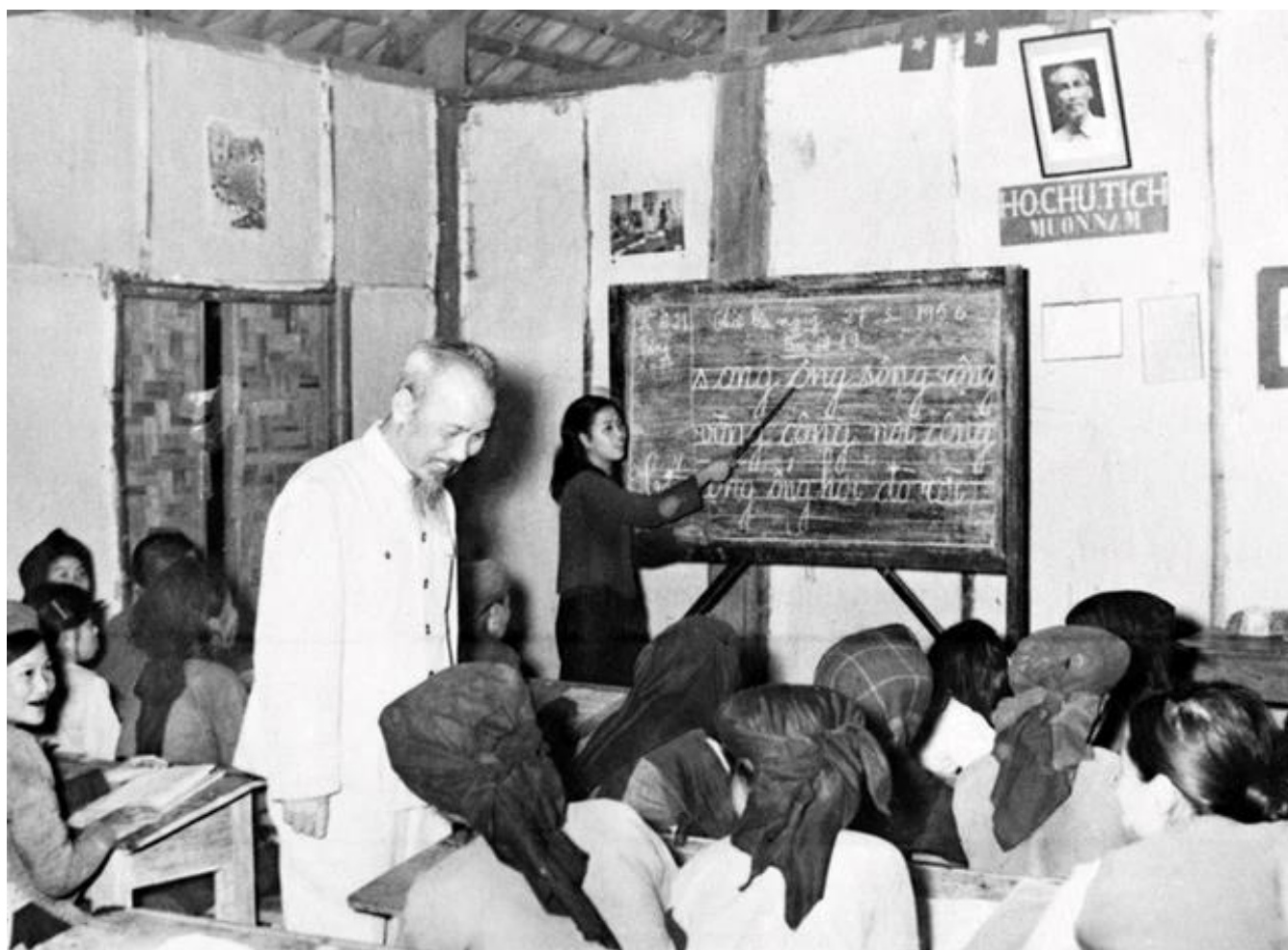
Từ nhận định: “Một dân tộc dốt là một dân tộc yếu”, Người nhấn mạnh: “Một trong những công việc phải thực hiện cấp tốc lúc này là nâng cao dân trí”, bởi không một quốc gia nào có thể tiến hành xây dựng một chế độ xã hội mới và bảo vệ Tổ quốc thành công trong điều kiện văn hóa, dân trí, đạo đức, tinh thần xã hội thấp kém. Trên cơ sở đó, Chủ tịch Hồ Chí Minh và Chính phủ đã triển khai nhiều chủ trương, biện pháp, trong đó trọng tâm là phát động phong trào “Bình dân học vụ”. Phong trào đã huy động toàn dân tham gia xóa mù chữ, phổ cập chữ Quốc ngữ và từng bước nâng cao dân trí. Việc thực hiện chính sách “diệt giặc dốt” không chỉ nhằm giúp nhân dân biết đọc, biết viết mà còn tạo nền tảng để nâng cao trình độ văn hóa, nhận thức về quyền và nghĩa vụ công dân, phục vụ sự nghiệp xây dựng và bảo vệ đất nước.

Đại hội Bình dân học vụ.

(Nguồn: [Bộ GD&ĐT](#))

Giáo dục, đào tạo phục vụ kháng chiến. Trong thời kỳ kháng chiến chống thực dân Pháp (1946-1954), quan điểm về giáo dục, đào tạo của Chủ tịch Hồ Chí Minh có thể khái quát thành một nền giáo dục phục vụ đồng thời hai nhiệm vụ cơ bản: kháng chiến và kiến quốc. Người nhấn mạnh: “Chúng ta cần phải có một nền giáo dục kháng chiến và kiến quốc”, vì kháng chiến đòi hỏi “chúng ta phải đào tạo cán bộ mới và giúp đỡ cán bộ cũ theo tôn chỉ kháng chiến và kiến quốc”. Tại Đại hội Giáo dục toàn quốc năm 1951, Người yêu cầu giáo dục phải gắn liền với đời sống của nhân dân, công cuộc kháng chiến và kiến quốc, đồng thời phối hợp giáo dục trong nhà trường với tuyên truyền, giáo dục chính trị trong nhân dân.

**Chủ tịch Hồ Chí Minh thăm lớp bình dân học vụ của nhân dân Khu Lương Yên,
Hà Nội ngày 27.5.1956.
(Nguồn: [TTXVN](#))**

Giáo dục, đào tạo có ý nghĩa quyết định đối với tương lai của dân tộc. Trong cuộc kháng chiến chống đế quốc Mỹ, giáo dục và đào tạo có vai trò rất quan trọng trong xây dựng con người, xây dựng miền Bắc xã hội chủ nghĩa, và trực tiếp phục vụ sự nghiệp chống Mỹ, cứu nước và thống nhất đất nước. Hồ Chí Minh nhấn mạnh: muốn tiến lên chủ nghĩa xã hội thì phải có con người xã hội

chủ nghĩa. Ngày 13/9/1958, nói chuyện với lớp học chính trị của giáo viên cấp II, cấp III toàn miền Bắc, Người căn dặn: “Vì lợi ích mười năm thì phải trồng cây, vì lợi ích trăm năm thì phải trồng người”. Người còn khẳng định: “Làm tốt thì thế hệ sau này có ảnh hưởng tốt. Làm không tốt sẽ có ảnh hưởng không tốt đến các thế hệ sau”. Như vậy, giáo dục không chỉ là quốc sách, chiến lược lâu dài, mà còn có ý nghĩa đối với sự nghiệp trồng người và tương lai phát triển của đất nước.

Đoàn đại biểu học sinh Trường Trung học Trưng Vương (Hà Nội) đến chúc mừng sinh nhật Chủ tịch Hồ Chí Minh 19/5/1956.
(Nguồn: Tư liệu TTXVN)

Giáo dục, đào tạo mới có vai trò dạy và học theo hướng phục vụ Tổ quốc, phục vụ Nhân dân

Hồ Chí Minh phê phán sâu sắc nền giáo dục thực dân, phong kiến và đề cao xây dựng một nền giáo dục mới. Người lên án nền giáo dục thực dân cũ với chính sách ngu dân của thực dân Pháp đã làm thui chột ý chí đấu tranh của các tầng lớp nhân dân, phá vỡ khối đại đoàn kết toàn dân tộc, khiến thanh niên Việt Nam xa rời Tổ quốc, quên thân phận nô lệ, tách rời khỏi cuộc đấu tranh cho tự do, độc lập của dân tộc. Do đó, xây dựng một nền giáo dục mới, “đào tạo các em nên những người hữu ích cho nước Việt Nam”, “học để phụng sự Tổ quốc, phục

vụ nhân dân, làm cho dân giàu, nước mạnh” đã trở thành tinh thần giáo dục cơ bản những ngày đầu độc lập.

Tranh biếm họa do Nguyễn Ái Quốc vẽ trên báo Người cùng khổ

Về vấn đề này, trong “Thư gửi giáo viên, học sinh, cán bộ thanh niên và nhi đồng” viết ngày 31 tháng 10 năm 1955, Chủ tịch Hồ Chí Minh nhấn mạnh: “Trường học của chúng ta là trường học của chế độ dân chủ nhân dân, nhằm mục đích đào tạo những công dân và cán bộ tốt, những người chủ tương lai của nước nhà. Về mọi mặt, trường học của chúng ta phải hơn hẳn trường học của thực dân và phong kiến”. Để đạt được mục tiêu đó, Chủ tịch Hồ Chí Minh phát động phong trào chống nạn mù chữ, bình dân học vụ và tinh thần “cần, kiệm, liêm, chính”...

Nền giáo dục mới đồng hành cùng sự nghiệp cách mạng. Người đặc biệt quan tâm đến việc cải cách giáo dục phù hợp với mục tiêu cách mạng mới: kháng chiến, kiến quốc. Bước vào thời kỳ chiến tranh nhân dân, Người đề nghị sửa đổi triệt để nội dung chương trình, sách giáo khoa cho phù hợp, gắn việc giảng dạy đào tạo của nhà trường luôn với thực tế của đất nước và đời sống của nhân dân. Thư gửi Đại hội Giáo dục toàn quốc (1951), Người chỉ rõ: “Đại hội nên chú ý làm thế nào cho việc giáo dục liên kết với đời sống nhân dân, với công cuộc kháng chiến và kiến quốc của dân tộc. Làm thế nào để phối hợp việc giáo dục của các trường học với việc tuyên truyền và giáo dục chính trị chung của nhân dân”. Với sinh viên Trường Đại học Sư phạm ở Thanh Hóa (1952): “Các cháu

thì học tập cần gắn liền với thực hành để mai sau thực hiện mục đích cao quý: thật thà phụng sự nhân dân”.

Bên trong một lớp học trường cấp 1 xã Cam Lộc, Quảng Trị năm 1973.

(Ảnh: Ishikawa Bunyo)

Giáo dục, đào tạo là một mặt trận văn hóa - tư tưởng, góp phần xây dựng nguồn nhân lực cho đất nước. Thời kỳ kháng chiến chống đế quốc Mỹ, giáo dục - đào tạo có vai trò cung cấp nguồn nhân lực có trình độ văn hóa, khoa học, kỹ thuật và đội ngũ cán bộ cho công cuộc xây dựng miền Bắc, đồng thời góp phần chi viện sức người, sức của cho chiến trường miền Nam. Bên cạnh đó, giáo dục còn góp phần nâng cao dân trí, bồi dưỡng lý tưởng, đạo đức cách mạng, tinh thần yêu nước và ý thức trách nhiệm của nhân dân, qua đó xây dựng con người mới xã hội chủ nghĩa. Tháng 10/1968, trong thư gửi ngành giáo dục, Người khẳng định với phương châm học tốt, dạy tốt, trong một thời gian không xa, đất nước sẽ “đạt những đỉnh cao của khoa học và kỹ thuật”.

Chủ tịch Hồ Chí Minh với đại biểu Thanh niên xung phong dự Đại hội Thanh niên xung phong chống Mỹ cứu nước toàn miền Bắc, tháng 1-1967

(Nguồn: hochiminh.vn)

MỤC TIÊU CỦA GIÁO DỤC

Đây là vấn đề có ý nghĩa chiến lược, tác động tới nội dung, phương châm, phương pháp và quy mô của nền giáo dục. Theo Chủ tịch Hồ Chí Minh, mục tiêu tổng quát của giáo dục là đào tạo con người mới phát triển toàn diện.

Con người toàn diện theo quan điểm của Người là vừa “hồng” vừa “chuyên”, có đạo đức cách mạng, năng lực chuyên môn để làm người công dân hữu ích, phụng sự Tổ quốc và nhân dân. Giáo dục phải toàn diện, bao gồm các khía cạnh cơ bản đức, trí, thể, mỹ; trong đó giáo dục chính trị, đạo đức là nền tảng nâng cao chất lượng văn hóa và chuyên môn. Trong thư gửi các học sinh nhân ngày khai trường đầu tiên của nước Việt Nam Dân chủ Cộng hòa, Người khẳng định nền giáo dục mới sẽ “đào tạo các em nên những người công dân hữu ích cho nước Việt Nam, một nền giáo dục làm phát triển hoàn toàn những năng lực sẵn có của các em”.

Bác Hồ với các cháu thiếu nhi vùng cao Việt Bắc.

Tác giả: **Đinh Đăng Định**

Tháng 10/1964, Chủ tịch Hồ Chí Minh nói với thầy và trò Trường Đại học Sư phạm Hà Nội: “Dạy cũng như học phải biết chú trọng cả tài lẫn đức, đức là đạo đức cách mạng. Đó là cái gốc rất quan trọng”. Theo Hồ Chí Minh, đất nước ta thịnh hay suy do con người Việt Nam quyết định, đặc biệt là thế hệ trẻ. Bởi vậy, nền giáo dục của chế độ dân chủ nhân dân phải thực hiện trọng trách là đào tạo con em những người lao động thành “những người công dân có ích cho nước Việt Nam, một nền giáo dục làm phát triển hoàn toàn những năng lực sẵn có của các em”.

Tư tưởng của Chủ tịch Hồ Chí Minh về giáo dục và đào tạo đã khẳng định vai trò đặc biệt quan trọng của sự nghiệp “trồng người” đối với sự phát triển của dân tộc. Giáo dục không chỉ nhằm nâng cao tri thức mà còn góp phần rèn luyện đạo đức, bồi dưỡng nhân cách và xây dựng nguồn nhân lực phục vụ đất nước. Những quan điểm của Người vẫn giữ nguyên giá trị trong công cuộc đổi mới hiện nay, là định hướng quan trọng để phát triển một nền giáo dục toàn diện, đáp ứng yêu cầu xây dựng và bảo vệ Tổ quốc.

Học Bác mỗi ngày. Bác Hồ ca ngợi phong trào bình dân học vụ

Học Bác mỗi ngày: Bác Hồ với giáo dục